

Sygn. akt V CSK 35/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 września 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z wniosku E. K.
przy uczestnictwie O. K.
o podział majątku wspólnego,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 26 września 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika
od postanowienia Sądu Okręgowego w O.
z dnia 18 września 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i ustala,
że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania
kasacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 września 2018 r. Sąd Okręgowy w O. zmienił częściowo postanowienie Sądu Rejonowego w B. z dnia 18 września 2018 r. wydane w sprawie z wniosku E. K., przy udziale O. K., o podział majątku wspólnego, oddalając apelację uczestnika m.in. w zakresie dotyczącym ustalenia równych udziałów wnioskodawczyni i uczestnika w majątku wspólnym.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, uczestnik wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.

Jego zdaniem, w sprawie występują istotne zagadnienia prawne „polegające na potrzebie wyjaśnienia i przesądzenia, czy stan długoletniej separacji faktycznej stron postępowania o podział majątku dorobkowego, w okresie bezpośrednio poprzedzającym ustanie wspólności małżeńskiej, w sytuacji gdy jedna ze stron nie wyraża zgody na orzeczenie rozwodu, jest ważną okolicznością w rozumieniu art. 43 k.r.o., uzasadniającą orzeczenie nierównych udziałów w zakresie podziału majątku dorobkowego stron zgromadzonego w czasie trwania separacji faktycznej stron postępowania”.

Wskazał, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w zakresie postawionych zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości,

wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.; z dnia 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, nie publ.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, nie publ. oraz z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, nie publ.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, nie publ.).

Z kolei powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie

rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por. m. in. postanowienia z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ., z dnia 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, nie publ., z dnia 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl., z dnia 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, nie publ., z dnia 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, nie publ.).

Zagadnienia przedstawione przez uczestnika nie czynią zadość przedstawionym wymaganiom, sprowadzają się bowiem do zwykłej wykładni i stosowania prawa w konkretnej sprawie, co wyklucza przyjęcie, że wystąpiła podstawa z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarżący nie przedstawił stosownej argumentacji jurydycznej i całkowicie pominął dotychczasowym dorobek orzecniczy Sądu Najwyższego w tej kwestii. W szczególności postanowienie z dnia 24 kwietnia 2013 r., IV CSK 553/12 (OSNC-ZD 2014, z. B, poz. 24), w którym Sąd Najwyższy wyjaśnił, że fakt pozostawania małżonków w separacji nie jest samodzielnie wystarczająco "ważnym powodem" uwzględnienia wniosku o ustalenie nierównych udziałów w majątku wspólnym, zwłaszcza gdy spowodował ją (zawinił) małżonek występujący z takim żądaniem, jednak fakt ten należy uwzględniać, jako istotny element oceny w sytuacji, w której chodziło o separację długotrwałą, utrzymywaną ostatecznie decyzją obojga małżonków, którzy przez cały czas jej trwania gospodarowali w pełni odrębnie i samodzielnie, i żadnego majątku wspólnie nie gromadzili. Sąd zwrócił też uwagę, że nie jest obojętna proporcja obu okresów w małżeństwie, gdyż małżonkowie pozostawali w rzeczywistym związku zaledwie 4 lata, a oddzielnie żyli przez 14 lat. W orzecznictwie wyjaśniono też, że ważnymi powodami w rozumieniu art. 43 § 2 k.r.o. są względy natury etycznej, które wskazują, iż w konkretnych okolicznościach równość udziałów - równoznaczna z korzystaniem przez jednego z małżonków z części majątku wspólnego, do którego powstania nie przyczynił się - pozostawałaby w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego. Chodzi przede wszystkim o rażące i uporczywe zaniedbywanie przez jednego z małżonków obowiązków względem rodziny, jednakże precyzyjne zdefiniowanie pojęcia „ważnych powodów” nie jest możliwe. Odwołując się w art. 43 § 2 k.r.o. do pojęcia

„ważnych powodów”, ustawodawca celowo posłużył się kryterium nieostrym, którego spełnienie może być oceniane jedynie przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności konkretnej sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 1974 r., III CKN 190/74, nie publ., z dnia 11 stycznia 2019 r., V CSK 545/17, nie publ., z dnia 4 czerwca 2019 r., V CSK 580/18 i V CSK 581/18, nie publ. i z dnia 11 czerwca 2019 r., I CSK 782/18, nie publ.).

Uznając w niniejszej sprawie za bezzasadne żądanie ustalenia nierównych udziałów w majątku wspólnym, Sądy miały przede wszystkim na względzie, że nie zostało ono poparte żadnymi dowodami, w szczególności co do tego, iż wnioskodawczyni zaniedbywała obowiązki domowe, trwonila majątek albo w sposób rażący i uporczywy nie przyczyniała się do powstania dorobku stosownie do posiadanych sił i możliwości zarobkowych. Zarówno wnioskodawczyni jak i uczestnik postępowania pracowali zarobkowo oraz zajmowali się rodziną. Wnioskodawczyni po studiach podjęła pracę, podnosiła swe kwalifikacje zawodowe, a krótkie przerwy w pracy zarobkowej były spowodowane okresem ciąży, urlopem macierzyńskim, wychowawczym i dla poratowania zdrowia. Fakt osiągania większych dochodów przez uczestnika, głównie dzięki którym udało się zgromadzić znaczny majątek, wynikał z realiów rynku pracy i możliwości zarobkowych pracowników uczelni czy też szpitali. Sąd Okręgowy zwrócił też uwagę, że skoro strony były małżeństwem przez kilkanaście lat i taki podział ról zgodnie ustaliły, uczestnik nie może twierdzić, iż zachowanie wnioskodawczyni było sprzeczne z jego wolą.

Dodatkowo należy zauważyć, że przedstawiona przez uczestnika kwestia prawna dotyczy „długoletniej separacji”, podczas gdy *in casu* separacja małżonków trwała niespełna dwa lata, licząc od dnia wyprowadzenia się wnioskodawczyni do dnia, w którym orzeczenie rozwodu stało się prawomocne, a wspólne gospodarstwo strony prowadziły ponad czternaście lat.

W świetle przywołanych okoliczności nie można też stwierdzić, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c., a więc zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia

2016 r., II CSK 94/16, nie publ.) oraz że w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, nie publ.; z dnia 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, nie publ.; z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, nie publ.). Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że w myśl jednolitego stanowiska Sądu Najwyższego, wymaganie określone w art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest tożsame z określonym w art. 398⁴ § 2 k.p.c., co oznacza, iż skarżący powinien odrębnie przytoczyć podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie i odrębnie uzasadnić wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, nawet jeżeli argumentacja prawna może się w pewnym zakresie pokrywać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001, nr 10, poz. 156, z dnia 5 czerwca 2001 r. IV CZ 45/01, OSNC 2001, nr 10, poz. 157, z dnia 10 stycznia 2003 r. VCZ 189/02, nie publ., z dnia 13 lipca 2007 r. III CSK 180/07, nie publ., z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepubl., z dnia 11 kwietnia 2018 r., V CSK 547/17, nie publ., z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 567/17, nie publ.). W tej sytuacji uzasadnienie oczywistej zasadności skargi nie może poprzestawać na powołaniu naruszeń prawa materialnego wskazanych w podstawach kasacyjnych.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. oraz – co kosztów - art. 520 § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

aj

I.n